

GOSPODARSTWO DOMOWE

WYMIAR SPOŁECZNO-EKONOMICZNY

Ruszyły zmagania w XXI Olimpiadzie Wiedzy Ekonomicznej

GRZEGORZ WAŁĘGA

sekretarz naukowy Komitetu Głównego Olimpiady Wiedzy Ekonomicznej

W roku szkolnym 2007/2008 odbywa się XXI Olimpiada Wiedzy Ekonomicznej. Hasło przewodnie bieżącej edycji to „Gospodarstwo domowe – wymiar społeczno-ekonomiczny”. Pierwszym z trzech etapów OWE są zawody szkolne (I stopnia).

Do zawodów szkolnych XXI Olimpiady Wiedzy Ekonomicznej zgłoszonych zostało łącznie 14 551 uczniów z 819 szkół. Z największym zainteresowaniem aktualna edycja OWE spotkała się w województwach wielkopolskim, śląskim, dolnośląskim, małopolskim i mazowieckim. W każdym z tych pięciu województw chęć udziału w olimpiadzie zgłosiło ponad tysiąc osób. Szczegółowe informacje na temat liczby zgłoszonych uczniów i szkół w poszczególnych komitetach okręgowych zawiera załączona tabela.

Zmagania w XXI Olimpiadzie Wiedzy Ekonomicznej rozpoczęły zawody I stopnia (szkolne), które odbyły się 5 listopada 2007 r. Uczestnicy tego etapu OWE odpowiadali na jedno pytanie o charakterze ogólnym (do wyboru z dwóch podanych), rozwiązywali zadanie z podstaw ekonomii oraz 35 pytań testowych (każde z jedną prawidłową odpowiedzią). W zawodach I stopnia (szkolnych) łącznie można było zdobyć 100 punktów.

Po ocenie prac uczestników zawodów przez komisje szkolne, najlepsze z nich zostały przekazane do komitetów okręgowych. Następnie jury powołane przy każdym komitecie okręgowym rozpoczęło weryfikację nadesłanych prac, tak aby wyeliminować pojawiające się różnice w sposobach oceniania pomiędzy poszczególnymi komisjami szkolnymi. Do zawodów II stopnia (okręgowych) OWE kwalifikowani są ci uczestnicy zawodów szkolnych, którzy uzyskali co najmniej minimum punktów ustalone przez dany komitet okręgowy. Limit uczestników kwalifikowanych do zawodów okręgowych został ustalony na 10% liczby zawodników zgłoszonych do OWE w danym okręgu (szczegóły w załączonej tabeli).

Kolejny etap OWE – zawody II stopnia (okręgowe) – odbędą się 5 stycznia 2008 r. (sobota). Rozpoczęcie zawodów zaplanowane zostało na godz. 11.00. Będą odbywać się one jednocześnie w 17 komitetach okręgowych, gdzie

zmierzy się prawie półtora tysiąca najlepszych uczniów ze szkół ponadgimnazjalnych wyłonionych w zawodach I stopnia (szkolnych).

W zawodach II stopnia (okręgowych) uczestnikom przyjdzie się zmierzyć z pytaniem opisowym o charakterze ogólnym, nawiązującym do hasła olimpiady (20 pkt.), pytaniem sprawdzającym rozumienie artykułu podanego na zawodach, tematycznie powiązanego z hasłem olimpiady (10 pkt.), zadaniem sprawdzającym umiejętność korzystania z danych statystycznych (10 pkt.) oraz

Siedziba komitetu okręgowego	Liczba zgłoszonych uczestników	Liczba zgłoszonych szkół	Limit uczestników kwalifikowanych do zawodów II st. (okręgowych)
Białystok	404	20	41
Bydgoszcz	831	44	84
Częstochowa	539	24	54
Gdańsk	719	39	72
Katowice	1289	85	129
Kielce	697	31	70
Kraków	1225	66	123
Lublin	730	47	73
Łódź	850	52	85
Olsztyn	667	30	67
Opole	692	30	70
Poznań	1475	86	148
Rzeszów	634	43	64
Szczecin	725	45	73
Warszawa	1138	79	114
Wrocław	1258	58	126
Zielona Góra	678	40	68
Razem	14551	819	1461

z 30 pytaniami testowymi z jedną prawidłową odpowiedzią (60 pkt.). Maksymalnie uczestnik zawodów II stopnia (okręgowych) może zdobyć 100 punktów.

Wszystkim zakwalifikowanym uczestnikom do zawodów okręgowych już dziś serdecznie gratulujemy i życzymy dalszych sukcesów w zmaganiach olimpijskich!

ZESTAW PYTAŃ Z ZAWODÓW I STOPNIA (SZKOLNYCH) XXI OLIMPIADY WIEDZY EKONOMICZNEJ

I Pytanie opisowe o charakterze ogólnym – do wyboru jeden z dwóch podanych poniżej tematów. (0–20 pkt.)

- Na przykładzie Twojego regionu omów, jak sytuacja na rynku czynników wytwórczych (ziemi, pracy i kapitału) wpływa na sytuację dochodową i majątkową gospodarstw domowych.
- Scharakteryzuj przyczyny migracji ludności oraz oceń ich wpływ na sytuację ekonomiczną gospodarstw domowych w Twoim regionie.

II Zadanie z podstaw ekonomii (0–10 pkt.)

Użyteczność całkowitą (TU) wyrażoną w zł uzyskiwaną z konsumpcji różnych ilości batonów orzechowych (Q) przez pewnego konsumenta opisuje poniższa tabela:

Q	0	1	2	3	4	5
TU	0	4	7	9	10	9
MU	–					

- Wyjaśnij, czym jest użyteczność krańcowa (MU). (0 – 3 pkt.)
- Oblicz użyteczność krańcową (MU) czerpaną z konsumpcji kolejnych batonów przez tego konsumenta. (0–3 pkt.)
- Zakładając, że cena batona orzechowego wynosi 2 zł, podaj ile batonów zostanie zakupionych przez tego konsumenta. Wyjaśnij dlaczego. (0–4 pkt.)

III Pytania testowe – w każdym pytaniu zaznacz jedną prawidłową odpowiedź. (0–70 pkt.)

- Które z niżej wymienionych kosztów cementowni zalicza się do kosztów zmiennych?
 - amortyzacja
 - energia elektryczna
 - wynagrodzenie firmy ochroniarskiej
 - opłaty leasingowe
- Obrona narodowa jest przykładem dobra publicznego, ponieważ charakteryzuje ją:
 - możliwość wyłączenia z konsumpcji i brak konkurencyjności
 - możliwość wyłączenia z konsumpcji i konkurencyjność
 - brak możliwości wyłączenia z konsumpcji i brak konkurencyjności
 - brak możliwości wyłączenia z konsumpcji i konkurencyjność
- Której z niżej wymienionych pozycji nie można uznać w teorii ekonomii za czynnik wytwórczy?
 - energia elektryczna
 - praca pośrednika w obrocie nieruchomościami
 - akcje spółki giełdowej
 - patent na szczepionkę przeciw grypie
- Jeżeli w wyniku utraty rynków zbytu zbankrutowało wiele przedsiębiorstw, to:
 - wystąpi ruch w dół po krzywej możliwości produkcyjnych gospodarki
 - cała krzywa możliwości produkcyjnych gospodarki przesunie się w dół
 - gospodarka znajdzie się poniżej swojej granicy możliwości produkcyjnych
 - cała krzywa możliwości produkcyjnych gospodarki przesunie się w górę
- Które z poniższych zdań, przy założeniu *ceteris paribus*, jest ilustracją prawa popytu?
 - wzrost dochodów nabywców zwiększył popyt na telefony komórkowe
 - chłodne lato wywołało spadek cen napojów chłodzących
 - wzrost popytu na mięso drobiowe wywołał wzrost jego cen
 - spadek cen procesorów komputerowych wywołał wzrost wielkości zapotrzebowania na nie
- Która z poniższych cech dotyczy monopolu?
 - popyt na produkt monopolisty jest doskonale elastyczny względem zmian ceny
 - produkt nie ma bliskich substytutów
 - występuje duża liczba firm
 - istnieje przymus ekonomiczny stosowania reklamy
- Jeżeli w wyniku wzrostu ceny dobra A z 2,00 zł do 2,13 zł popyt na dobro B wzrósł z 400 szt. do 486 szt., to cenowa mieszana elastyczność popytu na dobro B wynosi około:
 - 3,5
 - +3,3
 - +0,3
 - 0,3
- Jeżeli przedsiębiorstwo znajduje się w optimum technicznym, to:
 - ponosi najniższe koszty stałe
 - ponosi najniższy koszt krańcowy
 - ponosi najniższy przeciętny koszt całkowity
 - osiąga największy utarg przeciętny
- Spadek krańcowej skłonności do oszczędzania:
 - zwiększa całkowite oszczędności
 - zwiększa konsumpcję
 - zmniejsza dochód narodowy
 - zmniejsza konsumpcję
- Zgodnie z koncepcją krzywej Laffera, wzrost stopy opodatkowania:
 - może w ogóle nie zmienić dochodów budżetowych
 - zawsze zwiększa dochody budżetowe
 - zawsze zmniejsza dochody budżetowe
 - na pewno zmieni wielkość dochodów budżetowych
- Rozporządzalne dochody osobiste wyrażają:
 - poziom wydatków gospodarstw domowych na konsumpcję
 - dochody osobiste pomniejszone o podatek dochodowy i powiększone o płatności transferowe
 - dochody z pracy przed opodatkowaniem
 - dochody z czynników wytwórczych będących własnością gospodarstwa domowego pomniejszone o dokonane w danym okresie oszczędności
- Zgodnie z hipotezą dochodu permanentnego wielkość wydatków konsumpcyjnych gospodarstw domowych zależy od:

- [A] bieżącego poziomu uzyskiwanych dochodów przez gospodarstwa domowe
 [B] przeciętnej, oczekiwanej w całym cyklu życia, wysokości dochodu gospodarstwa domowego
 [C] bieżącego poziomu uzyskiwanych dochodów i wielkości zgromadzonego majątku przez gospodarstwa domowe
 [D] wysokości dochodów, które uzyskiwało gospodarstwo domowe w minionych okresach
13. Wzrost deficytu budżetowego może prowadzić do spadku:
 [A] inwestycji prywatnych
 [B] stopy procentowej
 [C] kursu walut obcych
 [D] autonomicznych wydatków konsumpcyjnych
14. Jeżeli całkowite wkłady w pewnym banku wynoszą 800 mln zł, a stopa rezerw obowiązkowych wynosi 5%, to całkowita kreacja pieniądza w systemie bankowym z tych wkładów wynosi:
 [A] 760 mln zł
 [B] 840 mln zł
 [C] 4000 mln zł
 [D] 16 000 mln zł
15. Eksport netto jest to eksport pomniejszony o:
 [A] wydatki konsumpcyjne
 [B] import
 [C] podatki i cła
 [D] zakupy rządowe dokonane za granicą
16. Największy udział (w %) w strukturze finansowania wydatków na prace badawczo-rozwojowe w Polsce ma:
 [A] budżet państwa
 [B] krajowe podmioty gospodarcze
 [C] organizacje finansowane kapitałem zagranicznym
 [D] organizacje i stowarzyszenia non-profit
17. Zgodnie ze strategią lizbońską, priorytetowym działaniem mającym zwiększyć konkurencyjność europejskiego rynku pracy powinno być:
 [A] zwiększanie udziału kobiet w rynku pracy
 [B] stopniowe podnoszenie płacy minimalnej
 [C] rozszerzanie programów tzw. emerytur pomostowych
 [D] utrzymanie barier w napływie pracowników spoza Unii Europejskiej
18. Nowy system emerytalny w Polsce, wdrożony reformą w 1999 r., uzależnił wysokość emerytury od:
 [A] stażu pracy i wysokości wynagrodzenia pobieranego w ostatnim roku przed przejściem na emeryturę
 [B] wysokości zgromadzonych składek emerytalnych, płci i wieku, w którym rozpoczyna się pobieranie emerytury
 [C] wysokości zgromadzonych składek emerytalnych oraz wieku, w którym rozpoczyna się pobieranie emerytury
 [D] wyłącznie wysokości zgromadzonych składek emerytalnych
19. Do której z następujących organizacji międzynarodowych Polska nie należy?
 [A] Grupa G7
 [B] Bank Światowy
 [C] Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju
 [D] Międzynarodowy Fundusz Walutowy
20. Które z niżej wymienionych rodzajów kontraktów terminowych (*futures*) nie są notowane na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie?
 [A] kontrakty terminowe na obligacje skarbowe
 [B] kontrakty terminowe na waluty
 [C] kontrakty terminowe na akcje spółek
 [D] kontrakty terminowe na stopy procentowe
21. Obserwując rynek walutowy po 2000 r. można zauważyć postępującą:
 [A] aprecjację dolara amerykańskiego (USD) względem złotego (PLN)
 [B] deprecjację dolara amerykańskiego (USD) względem złotego (PLN)
 [C] rewaluację dolara amerykańskiego (USD) względem złotego (PLN)
 [D] dewaluację dolara amerykańskiego (USD) względem złotego (PLN)
22. Zgodnie z kodeksem spółek handlowych spółka partnerska może zostać założona przez:
 [A] każde małżeństwo, o ile nie orzeczono separacji
 [B] tłumaczy przysięgłych
 [C] ślusarzy
 [D] dowolne spółki prawa handlowego, o ile posiadają one uprawnienia do wykonywania wolnego zawodu określonego ustawą
23. Sprawozdanie finansowe którego z niżej wymienionych podmiotów nie podlega obowiązkowemu badaniu przez biegłego rewidenta?
 [A] bank spółdzielczy
 [B] fundusz inwestycyjny
 [C] spółka akcyjna w organizacji
 [D] towarzystwo ubezpieczeń wzajemnych
24. *Forfaiting* to:
 [A] prolongowanie terminu płatności weksła
 [B] zbycie przez eksportera wierzytelności o odroczone terminie płatności
 [C] rodzaj leasingu operacyjnego
 [D] umowa najmu (dzierżawy) znaku handlowego
25. Wystawca weksła to:
 [A] trasant
 [B] trasat
 [C] remitent
 [D] indosatariusz
26. Metoda budżetowania brutto właściwa jest dla:
 [A] zakładów budżetowych
 [B] jednostek budżetowych
 [C] gospodarstw pomocniczych
 [D] funduszy motywacyjnych jednostek budżetowych
27. Głównym źródłem dochodów budżetu państwa w Polsce są wpływy z tytułu:
 [A] podatku od towarów i usług
 [B] podatku dochodowego od osób fizycznych
 [C] podatku dochodowego od osób prawnych
 [D] akcyzy
28. Stopa rezerwy obowiązkowej w Polsce od wkładów płatnych na każde żądanie i terminowych wynosi:
 [A] 1,5%
 [B] 3,5%
 [C] 5%
 [D] 7,5%
29. Według kryterium rodzaju podstawy opodatkowania wyodrębnić można podatki:
 [A] dochodowe, konsumpcyjne i majątkowe
 [B] pośrednie i bezpośrednie
 [C] progresywne, regresywne i liniowe
 [D] centralne i lokalne
30. Sorbnet to:
 [A] część systemu komputerowego zrzeczenia banków spółdzielczych umożliwiającą dostęp klientom do rachunków bieżących przez internet

- [B] międzybankowy system rozliczenia płatności oparty na zasadzie rozliczenia netto
 [C] system autoryzacji kart płatniczych
 [D] międzybankowy system rozliczeń wysokokwotowych w czasie rzeczywistym
31. Styl kierowania określany jako *laissez-faire* oznacza, że menedżer:
 [A] samodzielnie wykonuje większość pracy
 [B] udziela dużej pomocy swoim podwładnym w realizacji ich podstawowych zadań i obowiązków
 [C] nie interesuje się wykonywaniem zadań swoich podwładnych i nie podejmuje żadnych decyzji
 [D] podejmuje tylko te decyzje, które mają charakter strategiczny dla organizacji
32. Analiza SWOT służy do:
 [A] wyceny przedsiębiorstwa, gdy nie da się wykorzystać metody zdyskontowanych przepływów finansowych
 [B] sprawdzenia prawdopodobieństwa bankructwa podmiotu gospodarczego
 [C] oceny słabych i mocnych stron organizacji, szans i zagrożeń dla jej funkcjonowania
 [D] wytyczenia działań jedynie w krótkim okresie
33. Kogo uważa się za założyciela klasycznej szkoły zarządzania, który usystematyzował zachowania kierowników?
 [A] Peter Drucker
 [B] Henry Ford
 [C] Henri Fayol
 [D] Abraham Maslow
34. W przypadku jakiej struktury organizacyjnej poszczególne komórki organizacyjne (zespoły robocze) podlegają więcej niż jednemu kierownikowi?
 [A] funkcjonalna
 [B] liniowa
 [C] konglomeratowa
 [D] macierzowa
35. Jeżeli podczas współpracy dwóch zespołów pracowniczych efekt produkcyjny jest większy niż suma ich oddzielnego działania, to można mówić o:
 [A] synergii
 [B] lobbingu
 [C] entropii
 [D] empatii
- b) cechy rynków czynników wytwórczych – cena i ilość równowagi, przyczyny i skutki stanów nierównowagi, sposoby przywracania stanu równowagi,
 c) problem ingerencji państwa w funkcjonowanie rynków czynników wytwórczych (np. wysokość płac minimalnych, działalność związków zawodowych, opodatkowanie dochodów i majątku).
- II Wybrane aspekty empiryczne:
 a) wpływ sytuacji na lokalnym rynku pracy na dochody gospodarstw domowych – konsekwencje niezrównoważenia lokalnego rynku pracy (bezrobocie, brak specjalistów itd.),
 b) zmiany sytuacji dochodowej i majątkowej gospodarstw domowych w kontekście procesów wzrostowych w gospodarce (w tym porównanie regionu na tle całego kraju),
 c) znaczenie wysokości dochodów uzyskiwanych przez gospodarstwa domowe dla budowania zamożności regionów.
- III Własna ocena i wnioski:
 a) ocena sytuacji dochodowej i majątkowej gospodarstw domowych w Twoim regionie w kontekście zmian zachodzących na rynkach czynników wytwórczych w ostatnich latach,
 b) ocena polityki państwa w zakresie regulacji popytu i podaży pracy oraz jej wpływu na kształtowanie się dochodów gospodarstw domowych,
 c) szanse i zagrożenia wynikające z procesów integracji z Unią Europejską i globalizacji dla sytuacji ekonomicznej gospodarstw domowych.

Temat 2.

I Wybrane aspekty teoretyczne:

- a) pojęcie migracji i jej typologia,
 b) przyczyny migracji,
 c) konsekwencje międzynarodowej mobilności zasobów pracy.

II Wybrane aspekty empiryczne:

- a) społeczno-ekonomiczne uwarunkowania migracji Polaków w okresie transformacji systemowej,
 b) skala i charakter migracji w Twoim regionie po akcesji do Unii Europejskiej w kontekście sytuacji ekonomicznej gospodarstw domowych,
 c) wpływ migracji na aktywność ekonomiczną ludności i sytuację demograficzną kraju.

III Własna ocena i wnioski:

- a) konsekwencje migracji dla gospodarstw domowych,
 b) analiza korzyści i kosztów migracji dla gospodarki Polski (np. wpływ na rynek pracy, bilans płatniczy itp.),
 c) propozycje działań państwa przeciwdziałających negatywnym skutkom migracji.

Przykładowe schematy odpowiedzi do pytania opisowego o charakterze ogólnym:

Temat 1.

I Wybrane aspekty teoretyczne:

- a) decyzje gospodarstw domowych w zakresie alokacji posiadanych czynników wytwórczych (ziemi, pracy i kapitału),

Prawidłowe odpowiedzi do zadania z podstaw ekonomii:

- Ad. 1. Użyteczność krańcowa jest to dodatkowa satysfakcja (przyjemność, zadowolenie) uzyskiwana przez konsumenta ze zwiększenia konsumpcji dobra (usługi) o kolejną jednostkę.
 Ad. 2. Wyniki zostały wpisane do poniższej tabeli:

Q	0	1	2	3	4	5
TU	0	4	7	9	10	9
MU	-	4	3	2	1	-1

- Ad. 3. Konsument zakupi 3 batony orzechowe, albowiem maksymalne zadowolenie z konsumpcji konsument osiąga wówczas, gdy użyteczność krańcowa ostatniej zakupionej jednostki dobra (usługi) zrównuje się z jego (jej) ceną rynkową.

Prawidłowe odpowiedzi do pytań testowych:

1. B; 2. C; 3. C; 4. C; 5. D; 6. B; 7. B; 8. C; 9. B; 10. A; 11. B; 12. B; 13. A; 14. D; 15. B; 16. A; 17. A; 18. C; 19. A; 20. D; 21. B; 22. B; 23. C; 24. B; 25. A; 26. B; 27. A; 28. B; 29. A; 30. D; 31. C; 32. C; 33. C; 34. D; 35. A.